

MAGYAR KURIR

Bétsből, Pénteken, Augusztus' 28-dikán 1818.

Spanyol Ország.

A' Londonban lévő Spanyol Követrendelést vett a' maga Udvarától, hogy szerezzon az Angliai kikötőhelyekben 16 külömbkülömb nagyságú szállító hajókat a' maga Országlószéke szolgálatjára. Az Anglus újságlevelek, mint minden legkésőbb új dolog felett, úgy affeleit is disputálni kezdettek, hogy valyon mi célra akarja a' Spanyol Országlószék ezen szállító hajókat fordítani? — „Mi, így szoll a' Stár, legbizonyosabbnak gondoljuk azt, hogy: mivel az Északi Amerikai szabad Statusok úgy nyilatkoztatták ki magokat, hogy ők Pensacolát csak addig fogják a' magok' őrizete alatt tartani, míg a' Spanyol Országlószék elegendő katonasereget nem küldhet oda, hogy a' kötésekben tett ígéreteket megtartsa, tehát azon iparkodik a' Spanyol Udvar, hogy mennél előbb elegendő sereget küldhessen oda, nehogy talán, ha sokáig haladna a' dolog, azalatt más környülállások valami más okot adhassanak az Amerikaiaknak arra, hogy Pensacolát tovább is megtartani szükségesnek ítéljék.

Jó ideje hogy olvastuk 's irtuk is, hogy a' finánczai (költségre ügyelő) Minister G a r a y ú r, régen várja Romából azon Bullát, melly a' Spanyol Udvar bizonyos papi jószágoknak eladattathatására meghatalmazza. Julius' 25-dikán irták Madridból, hogy ezen Bulla ugyan már megérkezett, de oly módon van írva, 's a' jószágok' eladását illető engedelem mellé oly sok sok clausulák (mindenfélé

kifogások) vagynak tételve, hogy azok miatt bajosan veheti valami hasznát a' Minister ú r. Ilyen környülállások között nem látszik hitelfelettvalónak lenni némely Londoni levelekben az itt következő megjegyzés: —“

„Könnyen betelyesedhetik, így szollnak ezek, hogy bizonyos Amerikai újságlevelek szerint nem hogy háborút fogna Spanyolország 's az Egyesült Státusok között *Pensacolának* elfoglaltatása okozni, hanem azt okozza inkább, hogy, ha jó nagy summát ígérnek a' nevezett Státusok Floridáért, Spanyolország most legkönnyebben rá fogja magát arra venni, hogy azt nékiek által engedje. Ha el kell azt tsakugyan veszteni, jobb egy jó nagy summáért odaengedni, 's ezen summát más hasonlóképpen veszendőben lévő tartománynak megtartására fordítani.“ — Mint ítélnék ezen dolgról az Anglus Ministerek, e' más kérdés. A' Kurir már elég nyilvánosságosan kinyilatkoztatta, hogy Anglia ezen dolgot halgatással el nem nézheti, ha mindjárt Spanyolország halgatni kénytelenítettne is a' sok viszontagságok miatt való elgyengülése 's ily sok felől való szorongattatása miatt, mellyek között igen sajnós kivált kereskedésének telyes félbeszakadása, 's nevezetesen az is, hogy az ő pénzes hajóji nagy részint elfogdosatnak az azok után olalkodó insurgenseknek hajójik által. Bayonnéból Aug. 1-ső napján irták, hogy éppen akkor vették legyen a' hírt, hogy a' Spanyol insurgensek' hajóji a' St. Anderi, Bilbaói, és St. Sebastiani kikötőhelyek

előtt is megjelenvén, minden azokba bevezetni akaró hajóknak útját ketté vágta, 's azólia történt, hogy Cocullu nevű Spanyol Kapitánynak hajóját is, a' ki 400,000 Fránkot vitt innét (Bayonnéból) három Livrás tallérokban, midőn Bilbaoba be akart volna evezni, elfogták 's elvitték Amérikába.

Spanyolországban nagy pártfogásra találtak, mint a' Romai Diarium írja, a' Jesuiták; befolyások naponként terjed és erőssedik.

Kadiksban ismét elfogtak egy Szabad Amérikai embert, nem írják miért. A' neve ennek Wandrop. Norfolk-i születésű.

C h i n a.

Az újságok valami tudósítást közlenek, a' melly még tavaly Novemberben indult Pekingből, és az iratik benne, hogy ott nagyon üldözni kezdték a' Keresztyén Hit' terjesztésén iparkodó papi személyeket, név szerént a' Lázár Missiójának tagjait. Csak a' fő városban fogásra tétetett Catholicusok' száma 400-ra telt, a' kik igen kegyetlen kizsákmányolást szenvedtek kiállani, azért, hogy a' felvett Hit mellett többire állandóan megmaradtak. Hanem ezen tudósításnak megindulásakor megszűnt volt ez az üldözés, melyhez képest a' nevezett Lazaristák' feje, a' ki Párisban lakik, azon dolgozott, hogy az Ur' szöllőjének művelésére újabb Apostoli Munkásokat indíthasson útnak China felé.

Frantzia Ország.

Párisban egy kis könyv jött ki, ily titulus alatt: *Afrikáról és a' Jerusalemi Sz. János Rittereiről*; melynek szerzőjét ugyan bizonyosan nem tudják, hanem némelyek Vaudreuil nevű Grófot vélik annak lenni. Azt vitatja az író, akár ki legyen ő, hogy nagyon szükséges legyen Európának boldogságára néz-

ve azon iparkodni, hogy az Afrikai tolvaj Státusok ellen, 's nevezetesen arra nézve, hogy Európát a' pestis ellen meg lehessen oltalmazni, hathatós eszköz vétetessenek elő, mellyek között ő nem lát hathatósabbat annál, mint a' nevezett Jerusalemi vagy Máltai Ritterek' Rendjének a' maga hamvaiból való felelevenítését. Még pedig sokkal szélesebb fundamentumon való visszaállítatását jóvallja, mint a' volt a' mellyen régen állott, tudniillik: Frantzia és Spanyol Országoknak négy-négy, Austriának öt, az Oroszbirodalomnak három, Prusziának két, Angliának ugyan annyi, a' több Hatalmasságok közzül különkülön mindeniknek egy-egy Nyelvet (Ágat, vagy Szakaszt) ad az író a' nevezett Rendből. Svétziáról, Dániáról, Szakszoniáról, és Würtembergről azt mondja, hogy ezek kevesebb számú Catholicus lakosokat számlálnak ugyan a' magok tartományaikban, hogy sem azt lehetne kívánni tőlök, hogy külön külön mindenik egy-egy Nyelvet eltarthasson: de csakugyan ezek is részt vehetnek a' Rendnek tartásában, olly titulus alatt: mint a' Rend' Nagy Barátjai. A' munkálódás' plánját így intézi-el az író: A' Rendet két részre osztja, 's az egygyiket Kiszálló, a' másikat Elfoglaló seregek nevezi. Az első az Afrikai partoknak egy kiválasztott pontjára kiszállván, 's azt elfoglalván, oda azután a' másikkal is kiszállani, 's ott egy jó erős kolóniát, plántanépet fundálni, jóvallja, 's több efélek.

Nem foglalta mostanság a' Frantzia olvasó közönség' figyelmét úgy el egy írás, mint az, melyről már említettük, hogy az Ultrák még most is vizsgálat alatt lévő, 's mennél titkosabb annál fontosabb öszszeesküvésének fogásairól 's célzásairól közönségessé tétetett. (*Note secréte, exposant les prétextes et le but de la dernière conspiration*). Tudjuk,

hogy ezen irás eleinten a' Chateaubriand munkájának lenni tartatott, de ő azt nem tsak hogy megtagadta, hanem azon Anglus Ujságíró ellen, a' ki őtet annak szerzőjének lenni hirdette, még pert is indított. Ez a' most kijött kis munka, nem tsak azért nevezetes, hogy ezen *Titkos Notáról* valóságos magyarázatot 's világosságot terjesztett a' közönség' szeméi elejébe, hanem azért is kiváltképpen, hogy magát ezt a' *Titkos Notát* is szórol szóra kiadta, még pedig, mint eddig látni lehet, a' nélkül, hogy legkissebb bántódás érte volna a' kiadóját. Sőt úgy látszik az irás' előszavaiból, hogy magának a' Ministeri résznek eszközésére adatott ki, azért, hogy lássa által belőlle a' közönség, hogy miben álljanak azon résznek (az Ultrák' részének) iparkodásai, a' kik azon Titkos Notát a' Hatalmasságokhoz intézték: —

„Azt a' Titkos Notát (igy szoll az író az említett előbeszédben) melyről mi a' Frantzia nemzetet legnyilvánosabb módon megvilágosítjuk, 's a' melynek hűségtelen sugallásait 's veszedelmes rágalmasait, mellyekkel az, a' Király Országlása 's a' Frantzia nemzet ellen kelt, mint mondják, ezelőtt már három hónapokkal által adták valami nevetlen Közbenjárók, de a' kiknek sem Diplomatiikai Karakterjek sem pedig valami arra való megbizattatások nem volt, 's még is magokat egy bizonyos rész Organumainak nevezik, az Öszszeszoetkezett Hatalmasságok' néhány Párisban lévő Követeiknek. Az ólta, hogy a' Király a' maga thronusára visszatétt, megszűnés nélkül fennállott Frantziaországban az a' rész, melynek nem kell a' mostani Constitutzió, melly azt tsak mint valami bebotsátási czédulát, vagy mint tsak valami kevés szempillantatokig tartó engedelmet, úgy nézi. Ezen rész titokban (setétben) dolgozik. Ez alattomban káromlotta a' külső Hatalmasságoknak

által adatott Nyilatkozatást, 's a' Monarkhát a' nemzettel egygyütt; 's azon iparkodott, hogy az idegen Kabinétekben a' Frantzia Király' Országlása ellen gyanút gerjesszen, 's ekképpen véghez vigye azt, hogy a' Hatalmasságok a' magok seregeiket tovább is az országban hagyván, a' Frantzia nép' szenvedései tovább tartsanak. Hanem még eddig semmi afféle nyilvános Akta nem vala kezünkben, mellyet, mint ezen résznek Manifestumát 's a' maga principiumairól való vállástételét, elő mutathattunk volna. Már most kezünkbe jött ez az Akta; mi azt hiteles kűtfőből kaptuk: de külömben is eléggé világos annak hitelessége azon irás' módjából, mellyel készítettett. Mi nem vetemedünk arra a' szabadságra, hogy annak Íróit megnevezzük. Bár örökre el lehetne ezen érdemetlen Frantziáknak neveiket titkolnunk: de nem lehet, mert az ő rágalmasaik arra érdemesek, hogy ők magok a' közönség által való megesmertetésnek büntetését szenvedjék. A' nemzetnek egészséges emberi okossága leszen az ő ítélőbirájok. Ez az Idegenekhez azért való gyalázatos folyamodás, hogy ezeknek befolyása a' mi Országlásunkban változást okozzon, még azok által is rosznak fog találtatni, a' kik egy szempillantatnyi főszédelgés által úgy megtántorittathattak, hogy efféle rágalmasokra fokadhassanak. Ezen Aktában három féle Országlási Hatalmi karakter találtatik egygyesülve, ugymint: Fejedelmi, Manifestumi, és Öszszeesküvés, és így a' Nemzet és Király ellen való öszszeesküvés' bűnének karaktere.“

Az Öszszeesküvést illető előrevaló kikérdeztetések' munkájának, mint az itt következő megjegyzések mutatják, már jó nagyon előre kellett haladni; tudniillik, három vádoltatott 's mind ez ideig titkos fogságban tartatott személyekre néve, kiknek neveik Chapdelaine, Joannis, és Songis, a' titkos fogság-

ban való tartatás már félbe szakasztatott; megengedett nekik, hogy Prokurátorokat magokhoz hivathassák. Generális Canuelnek is megengedték már, hogy feleségével, de csak a' pert elintéző Birónak Mesliernek jelenlétében, beszélhessen. Sőt némelyek szerint Songis ellen már egészen is elkészülve van a' Vádoló Akta. Csak az ötödik vádoltatott személynek Romillynek kikérdezésével látszának még a' Birák nagyon hátra lenni, minthogy a' hírek szerint ötöt még Augustus' 14-dikén vonták legelőször kérdőre.

Egy Belgiumi újság csak nemrégiben is ily nyilatkoztatást adott ki ezen Frantzia özszeesküvésről: — „A' mi a' Párisban kivilágosodott özszeesküvést, 's a' Generális Canuel és a' több tisztek' elfogattatását illeti, még ma is minden oly homályos, 's a' Londoni újságlevelekben oly különbözőképpen adattatik elő, hogy sokkal tanátsosabb az ítélőszék által munkába vétetett vizsgálódásoknak végét elvárni, hogy sem a' dologról indulatos és részrehajlással való ítéletet tenni. Azonközben addig is, míg ezen vizsgálódások által a' dolog' minéműsége kivilágosodna, nem leszen helytelen itt Generális Canuelnek egy levele, mellyet ő a' maga elfogattatása előtt nem sokkal a' Királyhoz írt vala. A' levél e' volt: —

„Sire! A' Felséged' armádáinak egyik Generálissa, ki a' Felséged' bizodalmaival megtiszteltetvén 's fő vezéri helyet nyervén, oly szerentsés vala, hogy letsendesítette azon támadásokat, mellyek a' Felséged' Országának második városát (Lyon) 's az ezzel határos vidékeket fenyegették vala. Minékutánna ő ezért a' Felséged' helybehagyását megnyerte volna, már most még is azzal vádoltatik rágalmaztatva, hogy azon támadási zendüléseket, mellyeket ő illy szerentsésen letsendesített, a' Lyoni tiszti karok-

kal egygyetértőleg, tulajdon maga gerjesztette volna. Ezen infamis vádat Oberster *Faburier* a' Marschal Marmont Generalstábja' kommandánsa írta alá, kit Felséged rendkívül való hatalommal felruházván azon vidékekre küldött vala, a' hol ezen zendülések támodtak 's folytak. Az a' halgatás, mellyel ezen Marschal a' *Faburier*' irásának kiadattatását elnézte, azt mutatja, hogy ő ezen vádtól maga sem idegen. En Sire, nem volnék méltó a' Felséged' szolgálatjára, ha azt a' becsületet, melly ezen szolgálattal özszeasztaltatva van, a' motsoktól meg nem oltalmaznám. Kérem tehát Felségedet, hogy egy katonai Biztosságot vagy akár mi egyéb ítélőszéket kinevezni méltóztassék, melly előtt én, vádolóimmal egygyütt megjelenhessek. Vagy az ő fejeknek vagy az enyimnek el kell a' vesztő helyen esni, ha vagy ők rágalmazóknak, vagy pedig én bünösnek, fogunk találtatni. —“

„Canuel, Generállajtnánt.

Párisi közönséges levelek erőssítik, hogy az Oberster *Faburier*' neve egy időtől fogva nem volna a' valóságos szolgálatot-tévő katonatisztek' laistromában: és hogy Marschal Marmontnak, azólta, hogy ő az Oberster *Faburier*' mentiségére Fő Minister Richelieuhoz írott levelét, nyomtatásban közönségessé tette, az Udvarnál való megjelenés megtiltatott, 's neki tudtára adatott volna, hogy azon jószágából, mellyet Chatillon-sur-Seinében bir, ne távozzék-el, 's ő onnét azólta el se' távozott.

Az Orleani Hertzegné ismét fiat szült szerentsésen, kinek eszzerént már három egészséges fijaji vágnak. A' ki most született, ezen neveket kapta a' Király' parantsolatjából: Ferentz, Ferdinánd, Filep, és Lajos-Mária. Titulust pedig ilyent kapott. Joinvillei Princz. A' bevett rendtartások szerint hat bizonyságok jelenlétében készült-meg a' Királyi Hertzegi tsetsemőnek törvényes

születéséről szolló irás. A' jelenlévő bizonyosságok voltak a' Fő Cancellarius, a' Fő Minister (Richelieu), a' Pairek' kamarája' Nagy Referendariusus Marquis *Semonville*, 's még más 3 biztosok. Az Orleáni Hertzeg maga ment a' Királyhoz megjelenteni, hogy a' familiája megsza-
porodott.

A' IV-dik Henrik öntött álló képét Aug. 14-dikén vontatták-el az öntőhelyről az úgy nevezett Új-hidra, a' hova felállítják. Maga a' kép 500, az alkotmány, mellyen vontatták 200 mázsát nyomott. Egy darabig lejtős helyen vitték, a' hol 56 ökör vonta, de későbbre még 24 lovat fogtak elejébe, a' midőn még ezek is alig haladhatván velle, utoljára köteleknél fogva 6 vagy 7 százig való emberek fogták magokat elejébe, a' kik: *Éljen IV-dik Henrik!* kiáltás közben nem soká a' 'Thuillera' ablakaji előtt termettek velle, hol a' Király, a' Princezek, és Angoulême Hertzegné az ablakokban megjelenvén a' sokaság *Éljenek et* kiáltozott nékiek.

N é m e t S z ö v e t s é g.

A' Göttingai lármázás elvégződött. Kétségkívül valamint a' tanulók, úgy a' *Göttingai* polgárok között is nem kevesen találtatnak, a' kik bánkodnak ezen történeten. A' polgárookra nézve, a' kik úgy szollván tsak a' tanulóktól éltek, sajnos fog lenni tsak egy pár száz tanulónak onnét lett kimaradása is: pedig némelly tudósítások úgy vélekednek, hogy ha a' tanulók' száma nem 1200-ra, hanem a' mit bizonyosabban fel lehet tenni, tsak 1150-ra telt, ezek között általában felinél többről nem lehet gondolni, hogy Hannoverai születésű volna, 's kéntelen lenne tanulásának folytatása végett ott maradni. Az Országlószék azonban mindent munkába vett, hogy mennél többet lehet az idegenek között is reá vegyen az ottmaradásra 's ott kez-

dett tanulási pályájának elvégzésére, mint ezt a' Kasseli újságnak Aug. 13-dikán kijött darabjában olvasni lehet, a' hol ezek találtatnak: — „A' Hannoverai születésű, és stipendiumos tanulók már mind vissza tértek Göttingába. Az idegenek nagy részint elmentek más Univerzitasokra; kevesen még ott tartozkodnak, de ezek is bizontalankodnak, 's leginkább hazájokból szülőiktől 's Gondviselőjiktől várják a' rendeléseket, hogy mi tévők legyenek. A' Királyi Biztos azonközben határozatosan folytatja a' történet' okainak vizsgálatát, melynek jó következéseit lehet várni. Az is jót segített a' dolgon, hogy a' Hannoverai Országlószék' példája szerint a' Nossau-i Országlószék is parantsolatot intézett közönséges Hirdetés által az odavaló születésű fiatalokhoz, hogy a' kik a' láрма előtt *Göttingába* tanultak, oda haladék nélkül ismét térjenek vissza. Annak, hogy a' *Witzenhausenben* tartózkodott tanulók' szerege Göttingát rossz hírűnek lenni meghatározta, 's azokat az idegen születésű tanulókat, a' kik oda ismét visszamenni akarnának, hasonló rossz hírűeknek lenni kihirdette 's minden módon fenyegette: az által vette elejét a' Göttingai Biztos, hogy egy Hirdetést függesztetett ki, melyben azt mondja, hogy mind azok az idegen ifjak, kik a' *Witzenhauseni* végzésnek végrehajtásán tselekedet vagy szó (lebeszélés) által munkálódni 's iparkodni fognak, megtaláltatván elfogattatnak, 's megbüntetés végett az Elöljáróknak által adattatnak. Sőt későbbre (Aug. 8-dikán) még jobban megkeményítve kihirdettette az említett Biztos a' Hannoverai Ministerium' nevében ezen fenyegető rendelet, 's hírül adta, hogy a' ki, idegen akár Hannoverai születésű fiú légyen mind egy, a' *Witzenhauseni* végzésnek ereje szerint valamelly idegen fiúnak, azért, hogy tanulását Göttingában folytatni akarja,

vagy tanulni oda akar menni, valami alkalmatlanságot vagy boszszuságot okoz, azonnal elfogattatik, 's várbéli fogságra küldtetik, 's ha Hannoverai születésűleszen, ezen országban semmi nemű fogás alatt semmi hivatalra fel nem vétetetik. Az Universitas nagy tiszteletben lévő Kurátora, Státus és Cabinetbéli Minister Báró Arnswald is személyesen megjelent Göttingában, azért, hogy mindeneket maga megvizsgáljon 's minden rendeléseket megtegyen, hogy az efféle rendetlenségek, ezen külömben világszerte nagy hírnevű Universitáson, örökre meggátoltathassanak.

Északi Amérika.

Eddig az Északi Amériikai történetekről többire csak a' Ministeri Kurirt beszélgettük: beszéljünk már egy keveset a' véleellenkezőt a' *Morning-Chroniclét* is, a' ki még ma is állhatatosan azt tartja, hogy nyugoti Floridát az Egyesült Státusok Spanyolországnak egyetértésével foglalták - el: — „Északi Amérika, így szól a' *Chronicle*, már régen iparkodik azon, hogy magájévé tesse ezen tartományt, melly néki a' hajókázásra nagyon szükséges, Spanyolországnak ellenben legkissebb hasznót se' hajt. Spanyolország, a' ki rég' általlátta azt, hogy mind a' két Floridák, elébb vagy későbbre, de valaha bizonyosan ezen Szabad Státusok' kezére jutnak, ki is nyilatkoztatta a' maga hajlandóságát az eránt, hogy ő azokat eladja nékiek. Hanem Angliának nem tettett ez a' vásár. Már még tavaly kihirdették némely Ministeriális újságlevelünk ezen állatást, hogy: *mihelyest Spanyolország a' Floridákat áruba botsátja, Anglia leszen az*

első, a' kit azoknak megvásárlása illetni fog, mint azon szolgálat-tételeknek megjutalmaztatása, mellyeket Anglia Spanyolország eránt mutatott. Hanem Spanyolország inkább szeretné ezen néki terhévelévő tartományokat az Amérikáknak birtokában látni, mint az Augliájében, azért, mivelhogy Anglia onnét a' legelső tengeri hadakozás' alkalmatosságával elfogná Kubát foglalni, nem tsak, hanem így a' Mexikói öbölnek is egész Yukatan' tsutsáig urává lenne Anglia. Hogy tehát a' Floridáknak Anglus kézre való jutása meggátoltatódhassék, mint látszik oly egygyezés tétetett, hogy az Amériikai szabad Státusok most tsak katonai módon foglalják - el ezen tartományokat, 's majd osztán, midőn alkudozásra kerül felettek a' dolog, akkor egy jó summa pénzel elégittsék - ki Spanyolországot. Bizonyos, hogy Madridban is ez a' vélekedés uralkodik. Hanem az is bizonyos más felől, hogy az Anglus Országlószék ezen tárgyra nézve semmi féle határozást nem tehet addig, míg Spauyolország, mint megtámogatott rész, magát ki nem nyilatkoztatta.

Spanyol Amérika.

Bolivárt ismét feltámasztották hollottaiból. A' Norfolkki újságban Jul. 8-dikán irták, hogy ő, 4 vagy 5 ezer emberekkel Május' végén *San Fernandónál* táborozott nyugodalmasan, mivel az esős idő már bekövetkezett volt, a' mikor ott a' szüntelen való eső miatt, a' melly Junius' végeig tartani szokott, nem lehet tsatázni. Morillo pedig Valencziában tartózkodott, de még nem gyógyult volt ki egészszen a' lántsadöfésből.

Száz forint huszas pénzért, adtak Váltó czédulában: —
 Augustus' 25-dikén $223\frac{1}{2}$ — 26-dikán $226\frac{2}{3}$ — 27-dikén $224\frac{2}{3}$ — forintot.

Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

Föld-leírási rajzolat.

Minthogy most szüntelen Északi Amériát emlegetik a' közönséges levelek, méltónak tartották némely Ujságaink, talám azért is, hogy egyébbel nem szolgálhattak, Swinin nevű Orosz utazónak Északi Amérikáról való, festésselve-tekedő leírásából, Olvasóikkal a' következő néhány jegyzéseket közleni: —

„Északi Amérikába való belépésem, úgy mond, egészszen megfogta figyelmemet. Ezen Országnak legnagyobb gazdagságát az erdők teszik. Leirhatatlan kellemekkel meglepik ezek az ember'szemeit; lehetetlen volna valamely festő etsetnek azt a' sokféle színt egy darab rajzolon kifesteni, mellyek által itt a' zöld-szín vegyesítettik. Oly nagy fák, mellyek száz esztendő's tölgyfákkal vete-
kednek, nagy virágokkal vannak megra-
kodva, milyen a' Tulipánfa 's egyebek. Legszebb színű 's legkellemetesebben éneklő madarak nyüzsgenek repdesve az útas körül; kék, sárga, veres 's egyéb színűek; a' legszebb Filemilék 's pitziny Kolibrik. A' haláruló piatzokon harmintz féle halat is lehet látni.

„Háromféle főbb lakosai vagynak az Országnak, úgy mint 1)ször, Europaiak's a' kik ezektől szármoztak; 2)ször Afrikai Szeretsenek; 3)ször, innét való eredetű emberek vagy úgynevezett Indusok. Az ország' északi részeit majd tsupa Ánglusok és Irlandusok, közép részeit Hollandusok és Németek, Déli részeit pedig Frantziák lakják. Ezek között, az Országnak minden részeit egygyütt véve, 106,000 Szabad, és 1,185,813 Szolga-Szeretsenek találtattak a' legujabb felszámláláskor: de reménleni lehet, hogy ezen utólsók is nem soká mind Szabad emberekké fog-
nak tétettetni, minthogy már hat tartományok egészszen szabadokká tették őket. —

„A' mi az innét való eredetű lakosokat, Indusokat illeti, ezek már majd mind kifogytak; a' mi kevesen még megvagnak, azok is siető lépésekkel közelit-
tenek az egész elenyészéshez. A' himlő és az erős italok oly nagyon vesztegetik őket, hogy sok vidékeken, a' hol régen nagy számú Indus törzsök népek laktak, most alig lehet emlékezet' okáért is egy keveset látni közzülök. Az egész Szabad ország' határain belől alig találtatnak 60,000 Indus lelkek (mert itt tsak azokról az Indus törzsök népekről van szó, mellyek ezen Státusoknak határaikon belől laknak; az ő határaikon kívül oly meszsze kiterjednek 's oly sokan vagynak ezek, hogy nem a' számokat tudni, de tsak nemeiket esmerni is lehetetlen). —

„Bámulásra méltó az a' vetélkedés, mellyel ezen szabad Státusoknak lakosai a' magok vagyonaikat a' haza boldogittatására fordítani iparkodnak. Nintsen olyan Ország a' világon, a' hol az Országlószéknek oly kevéssé kelljen arra gondjának lenni, hogy hasznos intézetek tétetessenek's fenntartatassanak, mint ez. Itt az utakat, tsatornákat, hidakat mind magános személlyek épittetik 's gondoskodnak is azoknak fenntartatássokról; a' hol egyegy magános embernek tehetsége nem elégséges, mindjárt találkoznak segítő társaji. A' postaútakat 1813-ban 37,000 Ánglus mériföldekre számlálták, mellyek mind jó állapotban, 's ezek között valami 10,000 mértföldnyi töltött utak is, találtattak. —

„A' városok magok, hogy a' köztök való közösülés fennálljon, szekereket tartanak, az ő kereseti foglalatossokhoz képpest többet vagy kevesebbet, mellyek szüntelenül útban vagynak ide oda. Példának okáért Philadelphia és Ney-York között hat szekér jár le 's fel, külömbkülömb órákon indulván - meg innét oda

's onnét megviszsza. Az ő hidjaik olyanok, hogy valóban megérdemlik hogy figyelmet fordítsanak reájok az Europaiak, nevezetesen azok, a' mellyek Philadelphiában, Trentonban, Washingtonban, Bostonban 's más nevezetes helyeken találtatnak. Különös figyelmet érdemel a' többek közt annak építése' módja, a' melly 1811-ben Philadelphia mellett készült. E' fa híd, 's még is tsak egy bálthajtásból áll, melynek szélessége 340 lábnyomnyi. —

„Melly okoskodású Philosophusokat 's igen nagy tudományú embereket nem kell keresni Amérikában: annál inkább lehet bámulni azon, hogy még is némely közönséges polgár melly ügyesen ítél sok nehéz 's szem elől elrejtett tárgyakról. A' leggazdagabb kereskedőknek fijaik a' legszegényebb napszámos emberek' gyermekeikkel egygyütt járnak iskolába. Föld-leirást, kivált olyant, melly az Amérikiákat legközelebről illeti, általjában minden tanul. A' Mathésisi fundamentumosabb esmeretben is mindenkgyakoroltatnak. Keveset egyéb tudományokból is tudnak, kivált olyanokból, melly az ő világjuk' esmeretére szükséges. A' Hóld' fogyatkozásairól, üstökös tsillagokról, a' napnak 's éjjelnek mivoltáról, 's több effélékről, okosan ítélnék. Különös házi nevelésből a' gyermekek semmit se' tudnak, minnyájok közönséges iskolákba járnak. (A' többit mászszor).

E l e g y e s D o l g o k .

Henrik Király Hayti szigetén ilyen törvényt hirdettetett-ki a' *duellálásnak* meggátoltatására. — „Azok, a' kik kardal, koszperdel, pistolyal vagy egyéb fegyverrel való duellálásba elegyítik magokat, oly módon, hogy előreváló meghívás történt 's a' megvívásra bizonyos hely határozottatott: halállal büntettessenek-meg. Hasonló büntetést szenvedjenek a' Sekundánsok és mind azok,

kik a' megvívást jóvallották, elősegéltették, 's a' kik arra fegyvert szolgáltatottak.“

Az Aacheni készülékekről ekképen irtak Frankfurthból Május' 12-dikén: — „Aachenben senki se' tsinál most egyebet, hanem ront és épít. Párisból és Brüsszelből naponként érkeznek mindenféle drága butorokkal, tükrökkel, orákkal, 's egyebekkel terhelt szekerek, mellyekről ha a' portékák reggel magazinumokba lerakattattak, már azon estvig mind elkeltek. Hogy igen nagyot ne találjunk mondani, tsak azt mondjuk, hogy némely háztulajdonos több bért be fog venni ezen Congressus alatt a' házából, mint a' mennyin azt vásárlotta volt, 's Aachen városa egy fél századra legalább gondoskodik most magáról. Négy Grenadiros Kompániák, mellyeknek szolgálat-tétel végett Sept. 6-dikáig meg kellett volna érkezni, oly rendelést kaptak, hogy tsak 18-dikra érkezzenek-meg, mely bizonyosan mutatja, hogy a' Monarkhák 12 napokkal tovább halasztották megérkezéseket.“

* * *

H á z - e l a d á s .

Felső Magyarországon Kassa szabad Királyi városában, Gróf Csáki Antal Örököseinek a' fő utzán találtató, egy emeletű háza, melyben 27 szobák, 4 kamarák (oldalszobák) 2 konyhák, 14 ló-ravaló istálló, 8 szekérrevaló színek, és 1000 akó borra való pintze, találtatnak, és a' melyben, egy úri házhoz kívántató minden alkalmatosságok megvagnak, a' városon kívül lévő, nagy, jó rendbe vétett, üvegházas, 's külömbkülömbféle gyümöltsfákkal bővölködő, hozzátartozó kertel, 's az abban találtató épületekkel egyetemben, a' folyó esztendőben Oktober' 12 - dikén közönséges kotyavetye által eladattatik. A' vásárlás' feltételeit meg lehet tudni az eladandó házban lakó házi Inspektornál.